

Vítězství na poušti

Texty na tento týden

Mt 1,20–23; 4,1–11; J 9,39; 14,9; L 3,3–6

Základní verš

„Neboť Syn člověka přišel, aby hledal a spasil, co zahynulo.“ (L 19,10)

„Když satan uslyšel, že bylo nastoleno nepřátelství mezi ním a ženou, mezi jeho semenem a semenem jejím, poznal, že jeho úsilí o zkažení lidské povahy bude zmařeno, že člověku bude možno nějakým způsobem čelit jeho moci. A když byl plán na vykoupení člověka blíže objasněn, zajásal satan se svými anděly, že bude moci svrhnout Syna Božího z jeho vznešeného postavení, když se mu podařilo způsobit pád člověka. Prohlásil, že jeho plány budou na zemi splněny daleko úspěšněji, a jestliže na sebe Kristus vezme lidskou přirozenost, bude ho moci překonat a tak zmařit spasení padlého lidstva.“ (PP 66; PP 38)

Když se satanovi nepodařilo Ježíše zabít hned po jeho narození, podnikl další pokus o zničení naděje na záchranu lidstva. Tento týden budeme studovat text, který popisuje pokušení, jímž byl vystaven Ježíš na poušti. Je to první záznam v Písmu, který naplno odhaluje velký spor mezi Kristem a satanem a popisuje jejich souboj. Satan si nárokuje právo na tento svět a Ježíš přišel, aby ukázal, komu svět opravdu patří. Principem plánu spasení je Kristovo úsilí znovu získat svět a jeho obyvatele pod Boží vládou.

Immanuel jako Zachránce

²⁰*Ale když pojal ten úmysl, hle, anděl Páně se mu zjevil ve snu a řekl: „Josefe, synu Davidův, neboj se přijmout Marii, svou manželku; neboť co v ní bylo počato, je z Ducha svatého. ²¹Porodí syna a dáš mu jméno Ježíš; neboť on vysvobodí svůj lid z jeho hříchů.“ ²²To všechno se stalo, aby se splnilo, co řekl Hospodin ústy proroka: ²³„Hle, panna počne a porodí syna a dájí mu jméno Immanuel,“ to jest přeloženo „Bůh s námi“. (Mt 1,20–23)*

Ježíš řekl: „Přišel jsem na tento svět k soudu: aby ti, kdo nevidí, viděli, a ti, kdo vidí, byli slepí.“ (J 9,39)

Ježíš mu odpověděl: „Tak dlouho jsem s vámi, Filipe, a ty mě neznáš? Kdo vidí mne, vidí Otce. Jak tedy můžeš říkat: Ukaž nám Otce?“ (J 14,9)

Osobní studium

V čem je podle Mt 1,20–13 významné jméno, které Ježíš dostal – „Immanuel“? Proč Ježíš přišel na tuto zem, aby byl „s námi“?

Ježíš přišel obnovit to, o co Adam přišel (Ř 5,12.15). Náznaky Ježíšova královského majestátu můžeme pozorovat například tehdy, kdy jeho slova a činy v lidech vzbudily touhu vyhlásit jej králem (J 6,15) a dospělí i děti volali: „Hosanna Synu Davidovu!“ (tedy oslavovali toho, který zachránil lidi před jejich nepřitelem – Mt 21,9.15). Ježíš je ten, kdo má moc nad stvořením – je schopen lidem vrátit zdraví a obnovit je k dokonalosti.

Kristus také přináší soud a ničí satanovo dílo (J 9,39; 1J 3,8). Když sledujeme události ve světě, často v údivu pozorujeme, jak se zlu daří, jak se rozmáhá. Ježíš odsuzuje nespravedlnost a ujišťuje nás, že konec není daleko. Kristus má moc nad démony. Když působil zde na zemi, tak vždy, když ho rozpoznali, křičeli a odhalovali jeho skutečnou totožnost (často dříve, než o ní chtěl Ježíš hovořit). Když se lidé s hrůzou odvraceli od lidí posedlých démony a utíkali od nich, Ježíš je osvobozoval a vracel jim zdraví a pokoj.

Ježíš však přišel také hledat a zachránit ztracené lidi (L 19,10) a osvobodit je od hříchu (J 1,29). Přišel na tuto zem jako člověk, aby „se stal veleknězem milosrdným a věrným v Boží službě a mohl tak smířit hříchy lidu“ (Žd 2,17). „Řešení problému hříchu, záchrana lidstva, darování milosti, odpuštění a ospravedlnění – to vše bylo od počátku cílem smlouvy, která se naplnila v Ježíši Kristu.“ (N. T. Write: *Justification: God's Plan and Paul's Vision*; 1462–1463: InterVarsity Press)

Kristus však především přišel, aby nám ukázal, jaký je Bůh. Odhalil nám i celému vesmíru, jaký je jeho skutečný charakter (J 14,9).

Aplikace

Které důrazy Kristova příchodu na zem ovlivňují – nebo by měly ovlivňovat – tvůj život a chození s Bohem?

Ježíšův křest

³I začal procházet celé okolí Jordánu a kázal: „Čiňte pokání a dejte se pokřtít na odpuštění hříchů,“⁴ jak je psáno v knize slov proroka Izaiáše: „Hlas volajícího na poušti: Připravte cestu Páně, vyrovnajte mu stezky!“⁵ Každá propast bude zasypána, hory i pahorky budou srovnány; co je křivé, bude přímé, hrbolaté cesty budou rovné;⁶ a každý tvor uzří spasení Boží.“ (L 3,3–6)

Osobní studium

Vystoupení Jana Křtitele vyvolalo v celé oblasti nadšení. Objevil se někdo, kdo vypadal jako Eliáš (Mt 3,4; 2Kř 1,8). Po mnoha letech bylo možné znovu zaslechnout dlouho očekávaný prorocký hlas. Bůh výrazně promluvil prostřednictvím proroka. Dalo se očekávat, že se bude dít něco výjimečného.

Proč podle Mt 3,7–12 spojuje Jan Křtitel téma soudu s představením Mesiáše? Jak je možné chápat obraz Božího hněvu (Mt 3,7), sekeru přiloženou ke kořeni stromu (Mt 3,10), očištění vyláčené pšenice (Mt 3,12) a plevy spálené v neuhasitelném ohni (Mt 3,12)?

Lidé měli dojem, že žijí v posledních dnech. Viděli a slyšeli kázat Jana Křtitele v poušti. Vyzýval je k pokání a křtíl ve vodách Jordánu. V určitém smyslu to mohlo připomínat zkušenost Izraele při vyjití z Egypta a příchodu do zaslíbené země (Ex 14,22.29; Joz 3,13–17). A přestože tyto události byly odlišné (Jan lidi křtíl ponořením ve vodě, při vyjití z Egypta či přechodu přes Jordán lid prošel po suchu), tento „přechod přes vodu“ byl důležitou součástí očištění a vstupu do zaslíbené země. V Mesiáši lidé viděli toho, kdo zvítězí nad Římany a uvede věčné Boží království, o němž hovořili proroci. Tímto způsobem mohli tenkrát lidé uvažovat.

Ani Jan Křtitel, ani Ježíš Kristus však nezakládali a nevedli politické hnutí – šlo jim o otázku spasení. Evangelista Lukáš spojuje Janovo působení se slovy Izaiáše, která popisují způsob, jakým Bůh připraví cestu pro návrat vyhnanců do zaslíbené země (L 3,3–6). Jeremjáš píše, že tento návrat bude pro všechny – i pro slabé a zraněné, slepé, chromé, matky s dětmi (Jr 31,7–9). V této atmosféře přicházeli lidé za Janem. Vzplanula v nich touha připravit se na velký den, který brzy přijde.

A opravdu přišel – i když jinak, než si většina představovala. Ne proto, že by o tom nevěděli, ale proto, že nerozuměli Písmu (L 24,25–27).

Aplikace

Lidé, kteří v době působení Jana Křtitele očekávali příchod Mesiáše, měli o jeho příchodu a službě zkreslené představy. V čem mohou mít věřící dnes nesprávné představy o druhém příchodu Mesiáše? Čím pro tebe je druhý příchod? Co od této události očekáváš?

Kameny a chleby

¹Tehdy byl Ježíš Duchem vyveden na poušť, aby byl pokoušen od ďábla. ²Postil se čtyřicet dní a čtyřicet nocí, až nakonec vyhladověl. ³Tu přistoupil pokušitel a řekl mu: „Jsi-li Syn Boží, řekni, ať z těchto kamenů jsou chleby.“ (Mt 4,1–3)

Osobní studium

Jak je v Mt 4,1–3 zmíněn velký spor? O co v příběhu jde?

„Ježíše přivedl na poušť Duch Boží. Měl tam být pokoušen. On sám však pokušení nevyhledával. Vydal se na poušť proto, aby tam mohl o samotě rozjímat o svém díle a poslání. Půstem a modlitbami se chtěl připravit na trnitou cestu, kterou bude muset jít. Satan věděl, že Spasitel odešel na poušť, a byl přesvědčen, že je to ta nevhodnější příležitost k tomu, aby jej oslovil.“ (DA 114; TV 68)

Mezi příběhem o Ježíšově pokušení a zkušenostích Izraelců při putování pouští existují důležité souvislosti. Poté, co byl Ježíš pokřtěn – prošel vodou, tak se dostal na poušť, kde čtyřicet dní nic nejedl. Podobně izraelité prošli prostředkem moře po suchu, dostali se na poušť, kde nejprve neměli co jíst a později po ní putovali čtyřicet let. V Dt 8,2.3 je jejich zkušenost popsána takto: „Připomínej si celou tu cestu, kterou tě Hospodin, tvůj Bůh, vodil po čtyřicet let na poušti, aby tě pokořil a vyzkoušel a poznal, co je v tvém srdci, zda budeš dbát na jeho přikázání, či nikoli. Pokořoval tě a nechal tě hladovět...“

Evangelium popisuje, že když byl Ježíš po čtyřiceti dnech vyhladovělý (Mt 4,2), přišel k němu někdo s dobrou radou, která se podobala radám Jóbových přátel. Není to poprvé, co je satan popsán jako někdo, kdo přichází „na pomoc“ někomu v těžkostech. V knize Zacharjáš je zaznamenán příběh velekněze v době, kdy po babylonském zajetí probíhá oprava chrámu v Jeruzalémě. Prorok ve vidění spatřil tohoto velekněze před Hospodinovým poslem, po jeho pravici stál satan, aby ho mohl obvinít a obžalovat (Za 3). Po pravici většinou stojí přítel, kterému člověk může důvěřovat a jenž je připraven chránit jej před případným útokem. Ve vidění však prorok vedle velekněze neviděl přítele, ale „žalobce“.

Něco podobného se stalo Ježíši na poušti. Ten, který přišel „na pomoc“, se sám uvedl na scénu, když k Ježíši promluvil: „Jsi-li Syn Boží, řekni, ať z těchto kamenů jsou chleby“ (Mt 4,3). Rozhodně to nebyl Boží anděl, protože ten by nepochybně Ježíšovo božství a jeho rada by nebyla v rozporu s Boží vůlí.

Kristus na tuto pokušitelovu nabídku reaguje slovy: „Je psáno: „Ne jenom chlebem bude člověk živ, ale každým slovem, které vychází z Božích úst““ (Mt 4,4). Ježíšova odpověď nás vrací zpět k příběhu o vyjití z Egypta. „Potom ti Bůh dával jíst manu, kterou jsi neznal a kterou neznali ani tvoji otcové. Tak ti dával poznat, že člověk nežije pouze chlebem, ale že člověk žije vším, co vychází z Hospodinových úst“ (Dt 8,3).

Aplikace

Je důležité nepodlehnout pokušení. Proč je však podle tebe stejně důležité (někdy možná důležitější) chovat se tak, abychom neuvedli do pokušení někoho jiného – i když bychom to udělali neúmyslně?

Důvěra a troufalost

“On však odpověděl: „Je psáno: ,Ne jenom chlebem bude člověk živ, ale každým slovem, které vychází z Božích úst.“⁵Tu ho vezme ďábel do svatého města, postaví ho na vrcholek chrámu⁶a řekne mu: „Jsi-li Syn Boží, vrhni se dolů; vždyť je psáno: ,Svým andělům dá příkaz a na ruce tě vezmou, abys nenarazil nohou na kámen!“⁷Ježíš mu pravil: „Je také psáno: ,Nebudeš pokoušet Hospodina, Boha svého.“ (Mt 4,4–7)

Osobní studium

Jak již bylo zmíněno, existují souvislosti mezi prvním pokušením a putováním Izraelců po poušti. Je však možné najít paralelu i s příběhem pádu lidí do hříchu. Ježíš se rozhodl dát na první místo věrnost Bohu a odmítl se podřídit své chuti, čímž udělal přesný opak toho, co Adam s Evou u stromu poznání. Tím Kristus symbolicky vybojoval zápas, v němž lidé podlehli v Edenu.

Podle Matoušova uspořádání vzal satan při druhém pokušení Ježíše na nejvyšší místo chrámu. Satan začal svou výzvu opět pochybovačně a nepřátelsky: „Jsi-li Syn Boží...“ (Mt 4,6).

On co satan v tomto pokušení usiloval? Co by se stalo, kdyby Ježíš skočil, jak ho k tomu vybízel satan?

Ježíšovi nešlo o to, aby se předváděl a upoutával na sebe pozornost. Jeho důvěra v Boha byla opravdová a hluboká, nebyla umělá a plytká, nepotřeboval ji dávat na odiv. Ježíš důvěřoval svému Otcí. Důkazem je i to, že opustil nebe a stal se jedním z nás, protřpěl nepřítelství, nepochopení, ponížení, nespravedlnost i potupnou smrt (Fp 2,5–8). Kristus byl připraven naplnit tuto cestu. Ježíšovým posláním bylo kromě jiného opětovně získat svět, který Adam, Eva a jejich potomci ztratili. V Ježíši se měla naplnit všechna zaslíbení smlouvy. On přinesl světu možnost záchrany.

Ježíšova odpověď satanovi opět začíná slovy: „Je také psáno...“ Znovu citoval slova z Písma, která jsou spojena se zkušeností vyjití Izraelců z Egypta: „Nepokoušejte Hospodina, svého Boha, jako jste ho pokoušeli v Masse“ (Dt 6,16). Massa byla místem, kde si Izraelci stěžovali na nedostatek vody. Mojžíš tehdy na Boží příkaz udeřil holí do skály, aby lidu zajistil vodu. Celou situaci je možné shrnout těmito slovy: „To místo pojmenoval Massa a Meriba (to je Pokušení a Svár) podle sváru Izraelců a proto, že pokoušeli Hospodina pochybováním: „Je mezi námi Hospodin nebo není?““ (Ex 17,7). Kristus si uvědomoval, kam ho chce satan zavést, a nenechal se nachytat, ani když pokušitel začal svůj útok stejnými slovy, jakými se Ježíš bránil satanovu prvnímu pokušení: „Vždyť je psáno“ (Mt 4,4.6).

Aplikace

Není vždy lehké rozpoznat hranici mezi důvěrou v Boží zázračnou moc a troufalostí, která očekává, že Bůh musí udělat to, co od něho chceme a za co se modlíme. Jak se dají tyto dva postoje k Bohu rozlišit?

Hospodinu se budeš klanět

⁸Pak ho ďábel vezme na velmi vysokou horu, ukáže mu všechna království světa i jejich slávu ⁹a řekne mu: „Toto všechno ti dám, padneš-li přede mnou a budeš se mi klanět.“ ¹⁰Tu mu Ježíš odpoví: „Jdi z cesty, satane; neboť je psáno: „Hospodinu, Bohu svému, se budeš klanět a jeho jediného uctívat.““ ¹¹V té chvíli ho ďábel opustil, a hle, andělé přistoupili a obsluhovali ho. (Mt 4,8–11)

Osobní studium

V Matoušově podání se první pokušení soustřeďuje na fyzické potřeby (hlad, chuť), druhé pak na manipulaci s Bohem. Třetí pokušení bylo přímým útokem na Krista, jeho královskou hodnost a jeho poslání na zemi.

Co spojuje verše v Mt 4,8–10; Dt 34,1–4 a Zj 21,10? Jaký je význam místa, jež je označeno jako „velmi vysoká hora“, na kterou vzal satan Ježíše?

Bible nepopisuje cestu na vysokou horu jako turistický výstup či vycházku na rozhlednu, z níž jsou vidět krásy okolí. V Mt 4,8 je obsažen prorocký scénář. Z vysoké hory viděl Mojžíš zaslíbenou zemi. I Jan se díval z „veliké a vysoké hory“ na to, jak z nebe sestupuje nový Jeruzalém (Zj 21,10). Ježíš z vysoké hory viděl víc než jen země a národy starověkého římského světa. Stojí také za povšimnutí, že satan vše ukazuje v tom nejlepším světle. Představuje velkolepost a slávu, ne utrpení a nespravedlnost.

Satan Ježíši řekl: „Toto všechno ti dám, padneš-li přede mnou a budeš se mi klanět“ (Mt 4,9). Podobně jako satan svedl Adama a Evu, aby toužili po tom, být jako Bůh (přestože byli stvořeni k jeho obrazu), satan se i nyní staví do role Boha a tváří se, že mu patří celý svět i všechny národy – a za drobné prokázání úcty a uznání se toho všeho vzdá v Ježíšův prospěch (L 4,6).

Toto pokušení útočí na věrnost a oddanost. Komu má lidstvo prokazovat úctu, komu má být věrné? Když Adam s Evou uvěřili v Edenu hadovi, projevíli mu tím důvěru a oddanost. Tato náказа se potom šířila všemi dalšími generacemi lidí. Bez přímého Božího zásahu by velký spor skončil satanovým vítězstvím. Znamenalo by to definitivní zánik lidstva.

Je důležité povšimnout si, že Ježíš nedovolil, aby zlo zůstalo v jeho blízkosti – podobně jako to nedovolil Josef, když se ho snažila svést Potifarova žena. Ježíš přikázal satanovi, aby od něho odešel (Mt 4,10). Josef to nemohl udělat, ale sám utíká z místa, které ho mohlo přivést do hříchu (Gn 39,11.12). To je jasná a srozumitelná lekce.

Aplikace

Ve všech třech pokušeních Ježíš používá na svou obranu Písmo. Co to znamená prakticky pro tvůj život? Jak se může pro tebe stát Písmo prostředkem k vítězství, když jsi vystaven nástrahám pokušení?

Podněty k zamyšlení

V průběhu staletí se téma velkého sporu sporadicky objevovalo v dílech různých autorů. Dnes se mnozí evangelikální křesťané zabývají touto myšlenkou podrobněji. Je však možné konstatovat, že právě teologie církve adventistů rozpracovala téma velkého sporu nejhloběji.

Doslovný, fyzický, etický a duchovní konflikt mezi Kristem a satanem je charakteristickým znakem adventistického myšlení. Vždyť téma vesmírného konfliktu je přítomno v celém Písmu. Na některých místech se objevuje otevřeně a zřetelně – například při pokušení na poušti. Myšlenka zápasu mezi dobrem a zlem je viditelná i mimo náboženský kontext. Jeden z největších básníků 20. století T. S. Eliot napsal: „V celém životě se jedna věc nemění. Ať děláme či předstíráme cokoli, je to tu stále – ustavičný zápas mezi dobrem a zlem.“ Německý filozof Friedrich Nietzsche napsal: „Je třeba učinit závěr. Dvě protichůdné hodnoty – dobro a zlo – jsou součástí hrozivého zápasu na zemi už tisíce let.“ (*On the Genealogy of Morals and Ecce Homo*. Vantage Books Edition: Random House, 1967, s. 52) Písmo, které vznikalo pod vlivem Duha svatého, zjevuje – tak jako žádný jiný zdroj – podstatu tohoto konfliktu a vše, o čem v tomto odvěkém zápasu jde.

Otázky k rozhovoru

- 1. Společně znovu přemýšlejte nad otázkou v části na středu. Kde je hranice mezi důvěrou, spolekhnutím se na Boha a troufalostí? Jak můžeme mezi nimi rozpoznat rozdíl?**
- 2. Pokušení k nám přichází v různých formách, velikostech, barvách a stylech – vše připraveno tak, aby nás zasáhlo tam, kde se nacházíme. Každý prožívá vlastní zápas s pokušeními. Některá z nich jsou univerzální, jiná individuální – jsou tedy pokušením pro jednoho člověka, ale ne pro jiného. Co je pro vás největším pokušením? Jak se můžeme pokušením bránit nebo se jim vyhnout?**
- 3. Znovu si přečtěte, jak byl Ježíš pokoušen na poušti, a společně uvažujte o ponížení, které prožíval. Jak tento obraz souvisí s tím, že Ježíš byl zároveň „Bůh s námi“? On byl tím, skrze něhož „všechno povstalo a bez něho nepovstalo nic, co jest“ (J 1,3). Jak k vám promlouvá skutečnost, že to byl Bůh, kdo podstoupil bolestivé utrpení a ponížení v náš prospěch? Jak to ovlivňuje naše chápání Boha a křesťanskou zkušenost?**